

Neljännesvuosittain ilmestynvä kulttuurilehti
Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry

Jedidut

3 • 2010

יְדִידוּת

Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
PL 247, 00531 Helsinki
www.suomi-israel.fi, liitto@suomi-israel.fi

SSN-L 1235-8290
ISSN 1235-8290 (Painettu)
ISSN 1799-0742 (Verkkojulkaisu)

Vastaava toimittaja: Reino Kurki-Suonio reino.kurki-suonio@tut.fi
Toimituskunta: Mikael Enckell, Vesa Hirvonen, Juha-Pekka Rissanen,
Sirku Salmela, Mila Westerberg.
Ilmestyy: neljä kertaa vuodessa. Vuosikerta 15 euroa, kestitilaus 12 euroa.
Ilmoitushinnat: 1/1 s. 170 euroa, 1/2 s. 95 euroa, 1/4 s. 55 euroa, 1/8 s. 35 euroa.
Painopaikka: Painomerkki Oy, Helsinki. Taitto: Kirsi Pääskyvuori.

Amili Gelbman ja hänen teoksensa Yesterday's
Footprints (Eilisen jalanjälkiä) Hauhon
Hovinkartanossa (ks. s. 12).

20. vsk, nro 3/2010

Shalom!	3
Mikä juutalaisuudessa on minulle tärkeintä?	4
Valtamedian viestimän kuvan ja todellisuuden kuilu Lähi-idässä	11
Amili Gelbmania tapaamassa	12
Ruotsin kuulumisia	14
Metropoliitta Johannes muistettakoon	15
Kesällä tapahtunutta	16
Israeliin Fieldsin mitali	17
Juutalaista teatteria Washingtonissa	18
Kultainen granaattimenariipus	19
Hasorin arkeologinen löytö viittaa Hammurabin lakiin ...	20
"Ultimate Peace" tekee tuloaan Lähi-itään	21
Uutiskirje	22

LIITON RINTAMERKKI

Liiton rintamerkin voi tilata maksamalla liiton tilille 800017-646723 merkin hinnan 4 euroa. 50-vuotisjuhlamerkin (rajoitettu määrä) hinta on 5 euroa. Tilillepanokorttiin on merkittävä selvästi tilaajan nimi ja osoite. Rintamerkki postitetaan parin viikon kuluessa maksun saapumisesta. Merkin käyttö ei ole sidottu liittomme jäsenyyteen, vaan sitä voi käyttää muutoinkin ystävyyden ja solidaarisuuden osoituksena Israelia kohtaan.

Suomi-Israel yhdistysten liitto ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomien ystävyysyhdistysten liitto. Tätä linjaa seuraten Jedidut pyrkii lisäämään Israelin maan ja kansan tuntemusta sekä levittämään tietoa Israelin kulttuurista, historiasta ja yhteiskunnasta.

Shalom!

Median suhtautuminen Israeliin huolettaa usein Israel-ystäviä. Tätä kysymystä käsiteltiin vuosi sitten Turun Suomi-Israel-yhdistyksen järjestämässä paneelissa, ja sitä tarkasteli myös **Jouni Suonsivu** tässä numerossa referoidussa alustuksessaan Suomi-Israel-yhdistysten liiton kevätkokouksessa.

Jedidutin edellisen numeron ilmestyessä media-vaikuttajien ennakoasenteet näkyivät etenkin ensireaktioissa *Mavi Marmaran* murhenäytelmään. Esimerkiksi tunnettu poliittinen kolumnisti **Olli Kivinen** kirjoitti *Helsingin Sanomissa*: "Ehkä absurdein väite oli se, että laivalla olijat aloittivat väkivallan", eikä toimittaja **Teppo Tiilikainenkaan** malttanut ottaa selvää merisaartoa koskevista sopimuksista ennen näytävää artikkeliaan *Suomen Kuvalehdessä*.

Median kunniaksi on kuitenkin todettava, että ensi laireitten laannuttua käsittely oli jo harkitumpaa. Esimerkiksi *Suomen Kuvalehden* verkkoliitteessä ilmestyi Lähi-idässä sotilasiamiehenä toimineen kommodori evp **Mikko Taavitsaisen** asiallinen analyysi.

Median asenteisiin liittyy se, että länsimainen antisemitismi ammentaa nykyisen voimansa eräänlaisesta *Rambo-juutalaisen* hahmosta, niinkuin **Michel Grünstein** tässä numerossa toteaa. Israel-ystävien on kuitenkin syytä pitää mielessä hänen toinenkin huomionsa: "Se mikä en-

sin näyttää antisemitismilta ei sitä lähemmin tarkasteltuna välttämättä olekaan."

Kesälukemisenani oli mm. **Linda Grantin** sympaattinen kirja *The People on the Street* (2006). Tämä Englannissa syntynyt ja Lontoossa asuva kirjailija kuuluu juutalaissukupolveen, jota vanhempiensa sionistinen innostus ei kiinnostanut. Kirjan lyhyet tositarinat kertovat siitä, miten hän aikuistuttuaan pyrkii Israelissa perehtymään juutalaisiin juuriinsa ja nykypäivän Israeliin. Sisä- ja ulkopuolisuus yhdistyvätkin kirjan tarkastelukulmassa mielenkiintoisella tavalla.

Gazan avustuslaivuetta samainen Linda Grant kommentoi *Guardianin* verkkoliitteessä. Vuoden 1947 *Exodus*-tapahtumiin ja brittien silloisiin argumentteihin viitaten hän toteaa, ettei merilakiin ja Israelin oikeuksiin perustuva argumentointi vetoa suureen yleisöön niinkuin sen haluama yksinkertainen tarina kärsivistä ihmisistä ja voimaa käyttävistä sotilaisista.

Tämän vuoksi Israel-ystävyyden haasteena on Rambo-juutalaisen korvaaminen ihmisten mielikuvissa toisenlaisella, meidän käsityksiämme paremmin vastaavalla hahmolla. Vaikkapa sellaisella kuin minkä TV tätä kirjoittaessani välitti Nobel-palkitusta neuropsykiatri **Eric Kandelista**. Kiitos siitä YLE Teema!

Syysterveisin Reino Kurki-Suonio

Toiviomatkojen suorat tilauslennot Finnairin koneilla Tel Aviviin

Lentohinnat (meno-paluu) alk. 499 euroa.

Kevään 2011 lennot sunnuntaisin 13.2. – 8.5.

Reittilennot Tel Aviviin Keski-Euroopan kautta päivittäin läpi vuoden.

 Toiviomatkat

Israelin-matkojen asiantuntija yli 30 vuoden ajan

Annankatu 31-33 C, 00100 HELSINKI. Puhelin (09) 5657170. Faksi (09) 56571727,
helsinki@toiviomatkat.fi, www.toiviomatkat.fi

MIKÄ JUUTALAIUUDESSA ON MINULLE TÄRKEINTÄ?

— pohdintoja juutalaisuudesta, psykoanalyysistä ja kirjallisuudesta

Esitelmä Helsingin Suomi-Israel-yhdistyksen luentosarjassa 20.4.2010

*Kauppatieteen maisteri,
vapaa toimittaja
Michel Grunstein*

Esitelmäni aiheen muotoilin useastakin syystä henkilökohtaiseksi kysymykseksi. Ensinnäkin siksi, että laadukkaita, juutalaisuuden eri puolia esitteleviä kirjoja ja artikkeleita on helposti saatavilla. Suomessa niitä ovat laatineet mm. **Tapani Harviainen** ja joitain vuosia sitten edesmennyt **Karl-Johan Illman**. Kuulijan on mielestäni myös helpompi hahmottaa käsiteltävä aihe, kun sitä tarkastellaan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Tämä tarjoaa eräänlaisen tarkistuspisteen, johon kuulija voi verrata omia käsityksiään.

Valitsin subjektiivisen otsikon myös siksi, että minusta uskonto ja siihen liittyvät asiat ovat pohjimmaltaan henkilökohtaisia, omasta kokemuksesta riippuvaisia. On kyllä tärkeää jakaa perustietoa tietyistä uskonnosta ja uskonnoista yleensä, mutta varsinainen hengellisyys, uskonelämä, ei sijaitse tiedossa, vaan yksilön sisimmässä, hänen tunteissaan ja ajatuksissaan. Vain täällä, yksilön sielussa – ja sitä kautta ihmisten välillä – uskonto elää, jos se on ylipäänsä eläkkeeseen.

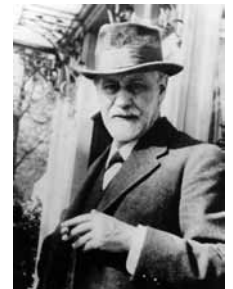
Tällä en tahdo vähätellä lukeneisuutta, jota arvostan. Haluan vain painottaa, ettei uskonto ole alue, jossa ihmisen on tarkoitus kadottaa minuutensa, vaan päinvastoin alue, jossa hän etsii ja vahvistaa yksilöllisen olemassaolonsa tunnetta.

Kun puhutaan siitä, mikä itselle on omassa uskonnossa tärkeintä, puhutaan samalla väistämättä myös identiteetistä. Näin käy erityisesti juutalaiselle. Juutalaisuushan poikkeaa kahdesta muusta yksijumalisesta uskonnosta siinä, että se on myös kansallisuus. Mitä tämä juutalaisten kohdalla tarkoittaa, ei ole itsestään selvää. Kysehän ei ole rodusta, koska juutalaisia löytyy kaikista maailman roduista. He eivät muodosta oikein kansakuntaakaan siinä mielessä kuin

vaikkapa suomalaiset tai ruotsalaiset, koska he eivät – nykyistä Israelia lukuun ottamatta – asu yhteisessä maantieteellisessä paikassa eivätkä omaa yhteistä äidinkieltä.

Luultavasti ei ole toista ihmisryhmää, joka yhtä paljon – joskus pakkomiellestikin – pohtisi omaa identiteettiään kuin juutalaiset. Tuskin onkaan sattumaa, että juutalainen **Sigmund Freud** ryhtyi tutkimaan ihmisen piilotajuntaa

1900-luvun alussa ja perusti psykoanalyttisen liikkeen ja hoitomuodon. Hänen innostuneimmat kollegansa ja liikkeen muut perustajajäsenet olivat hekin lähes kaikki juutalaisia: **Alfred Adler**, **Otto Rank**, **Sándor Ferenczi**, **Karl Abraham** jne. Sveitsiläisen kalvinistipapin poika **Carl Gustav Jung** oli harvinainen, lahjakas poikkeus. Tiedossa on myös, että psykoanalyttikoiden ja -terapeuttien asiakaskunnasta merkittävä osa on juutalaisia.

*Sigmund Freud
(1856-1939)*

Hamlet — tietoisuuskone

Maailmankirjallisuuden henkilögalleriasta löytyy useita juutalaishahmoja, jotka tarjoavat juutalaiselle tilaisuuden peilata omaa identiteettiään. Omissa silmissäni juutalaista asemaa ja asennetta – englanniksi puhutaan joskus ”the Jewish predicamentista”, tietynlaisesta kiipelissä olemisesta – ilmen-

tää osuvimmin henkilöahmo, joka kuitenkin *ei* ole juutalainen. Tarkoitan prinssi Hamletia, **William Shakespearen** kirjoittaman, draamakirjallisuuden ehkä arvostetuimman näytelmän nimihenkilöä. Minulle ei ole täysin selvinnyt, miksi näin koen, näytelmässähän ei tietääkseni ole mitään nimenomaisesti juutalaista.

Freud on tarjonnut oman tulkintansa nuoresta prinssistä: hänen mielestään Hamlet kärsii oidipusneuroosista. Tiedostamattomansa syvyyksissä hän on itse halunnut tappaa isänsä, koska kilpailee tämän kanssa äitinsä rakkaudesta, ja kärsii nyt syyllisyydestä, joka lamaa hänet estäen häntä saattamasta kuninkaan todellista murhaajaa vastuuseen teostaan. Tarinan lopussa hän kuitenkin onnistuu siinä oman henkensä kustannuksella.

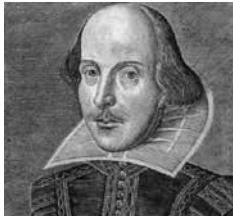
Freud ei tarkoita, että juutalaiset olisivat erityisen alttiita tällaiselle psykologiselle rakenteelle tai ongelmalle, hänestä oidipuskompleksi on universaali ilmiö, joka sitä paitsi esiintyy myös naisilla ns. elektrakompleksin muodossa. Toisaalta teoksessaan *Mooses ja monoteismi* (1939) Freud soveltaa oidipusideansa juuri juutalaiseen kansaan – itse asiassa myös kristikansaan ja kristinuskoon, tosin erilaisin painoituksin – ja katsoo, että 2. Mooseksen kirjassa on erotettavissa kaksi Moosesta, joista ensimmäisen erämaavaeluksesta turhautuneet israeliitit tappoivat saatuaan tarpeekseen kaikista laeista ja käskyistä.

En koe, että Freud olisi löytänyt avaimen prinssi Hamletin tai häneen samastuvien katsojien sieluun. Tarjoamatta näytelmästä omaa tulkintaa totean, että sen päähenkilössä kiehtoo hänen voimakas sisäinen elämänsä. Onko maailmankirjallisuudessa toista hahmoa, joka tuntisi ja ajattelisi näin kiihkeästi ja rikkaasti ja jonka sielunelämää ja merkityksellisiä ihmissuhteita pääsisimme seuraamaan näin läheltä? Tuntuu, ettei ole aihetta, jota Hamletin mieli ei käsitelisi ja pyrkisi arvioimaan: rakkautta, oikeudenmukaisuutta, valtaa ja sen turmelevaa vaikutusta, valheellisuutta ja totuudellisuutta, vanhempien avioliittoa, nuorukaisen omaa suhdetta heihin, ystävyyttä, lojaaliutta, taidetta, elämän yleistä tuskallisuutta, kuoleman ja ikuisuuden arvoitusta jne.

Joitain vuosia sitten edesmennyt filosofi ja romaanikirjailija **Iris Murdoch** nimitti Hamletia "kielikoneeksi" tarkoittaen

*Edwin Booth
(1833-1893) Hamletina*

*William Shakespeare
(1564-1616)*

sekä näytelmää että sen keskushenkilöä. Hän myös usein korosti **William Butler Yeatsilta** lainaamaansa iskulausetta: *the center must hold* – ytimen, keskuksen on kestättävä. Ehkä nämä kaksi tekijää edellyttävätkin toisiaan: Yhtäältä keskus, jota on etsittävä ja yritettävä vahvistaa – minuutemme ydin tai Jumala – toisaalta rikas kielellinen ilmaisu, joka tarjoaa keinot kertoa sisimmistä toiveista ja peloista ja näin tulla niistä itse yhä tietoisemmaksi. Tätä "kielikonetta" voisi kutsua myös "tietoisuuskoneeksi". Se on eräänlainen kaikuluotain tai valonheitin, jonka suuntaamme sisällämme tai ympärillämme olevaan pimeään, jotta erottaisimme olemeko yksin vai onko seurassamme joku toinen, joka ehkä yrittää pimeydestä vastata katseeseemme.

Ymmärrän hyvin, että **Harold Bloom**, maailmankuulu amerikkalainen kirjallisuudentutkija, on kirjoittanut Shakespearesta niin monta kirjaa. Eikä pääsyy siihen ole niissä jo vuosikymmeniä tutkijapiireissä eläneissä huhuissa, että Shakespeare mahdollisesti oli taustaltaan juutalainen ja että hän itse saattoi jopa olla asiasta tietoinen. Hänen elinaikanaan juutalaiset eivät saaneet asua Englannissa, mutta tiedetään, että heitä siellä eli juutalaisuutensa kätkeneinä. Bloomin tavoin koen, että Shakespearen persoonassa ja teksteissä on jotain, jonka vuoksi niitä on tässäkin esitelmässä vaikea ohittaa.

Juutalaishahmojen ristiriitaisuus

Shakespearella on yksi näytelmä, jonka päähenkilö on "avoimesti" juutalainen. Viitataan luonnollisesti *Venetsian kauppiaseen* ja sen kuuluisaan, antisemitismin kannalta ikoniseen hahmoon, koronkiskuri Shylockiin. Nykyäänhän, Israelin valtion perustamisen ja asteittaisen vahvistumisen vanavedessä, eurooppalainen antisemitismi on luonut itselleen uuden vihan kohteen, *Rambo-juutalaisen*, joka monien mielikuvissa sekoittuu *Rambo-Reaganiin*, *Rambo-Bushiin* ja muihin "vanhatestamentillisesti" muka niin sotaisiin amerikkalaisiin. Mutta lähes neljän vuosisadan ajan länsimaista juutalaisvastaisuutta hallitsi Juudaksen hahmosta voimansa ammentanut kollektiivinen mielikuva Shylockista, lähes saatanallisen kavalasta juutalaisesta rahanlainaajaasta.

Mielestäni Shakespeare *ei* luonut Shylockista yksiuolteisesti epämiellyttävää juutalaishahmoa, kuten ei tehnyt **Charles Dickens**kään varkaitten ruhtinas Faginista orpopoika Oliver Twistin tarinassa. Tai ehkei edes **Anthony Trollope** häikäilemättömän juutalaisen finanssikeinottelija Melmotten hahmosta romaanissa *The Way We Live Now*. Olen muun muassa näiltä kirjailijoilta vuosien mittaan oppinut, että se mikä ensi katsannossa ei lainkaan vaikuta juutalaiselta hah-

molta tai motiivilta voi sitä silti olla, ja toisaalta, että se mikä ensin näyttää antisemitismiltä ei sitä lähemmin tarkasteltuna välttämättä olekaan.

Happamasta ja kostonhimoisesta Shylockistahan kuoriutuu näytelmän edetessä esiin vastustajiaan älykkäämpi, voimakastahtoinen ja persoonaltaan syvälinen mies, joka tarjoaa traagisen, ympäristönsä hylkimän ihmisen samastumiskohteen. Hänen hahmonsä on niin elävä ja kiehtova, että monilla on se käsitys, että tämän surumielisen komedian nimi *Venetsian kauppias* viittaa Shylockiin eikä Antonioon, niin kuin oikeasti on laita. On selvää, että Shakespeare on antanut aikansa antisemiittisten ennakkoluulojen purkautua täydellä teholla Shylockin puheisiin ja olemukseen, mutta jollakin tapaa näytelmäteksti onnistuu kuitenkin suojaamaan häntä ja kohottamaan hänet kaikkia muita henkilöitään suuremmaksi, sielultaan syvemmäksi ihmiseksi. Vaikutus on jännittävän ristiriitainen.

Lukemieni Shakespeare-elämäkertojen pohjalta olen lisäksi tullut siihen johtopäätökseen, että Shylock osin perustuu runoilijan liikemies-isään, joka katolisen uskonsa vuoksi joutui uskonnollis-poliittisen vainon kohteeksi Englantia repineiden valtataisteluiden aikana. Siten Shakespearen Shylockia, Dickensin Faginia tai maailmankirjallisuuden muitakaan tun-

nettuja juutalaishahmoja ei pidä liian hätäisesti leimata antisemiittisiksi tai pahantahtoisiksi luomuksiksi. Kokonaan toinen asia on se, miten eri näyttämöesitykset ja elokuvat ovat näitä henkilöitä aikojen saatossa tulkinneet.

Don Quijote ja juutalainen eetos

Haluan vielä mainita erään kuuluisan kirjailijan ja hänen kirjallisen henkilöihahmonsä, espanjalaisen **Miguel de Cervantes Saavedran** ja hänen romaaninsa *Don Quijote*. Kotonani olevassa hakuteoksessa kerrottiin, että Raamatun jälkeen *Don Quijote* kuuluu niiden puolen tusinan kirjan joukkoon, joita maailmassa on eniten käännetty ja tutkittu. Esitelmäni kannalta sattuvasti kirjoittaja muistuttaa myös, että romaanin nimihenkilö, itsensä menneitten aikojen ritariksi kuvitteleva Don Quijote de la Mancha, on prinssi Hamletin ohella yksi niistä maailmankirjallisuuden henkilöihahmoista, jotka ovat kauimmin säilyttäneet tuoreutensa ja elinvoimansa.

Cervantesin aforismi *The pen is the tongue of the mind* — kynä on mielen käyttämä kieli — on pyörinyt mielessäni tavan takaa. Jokainen säännöllisesti kirjoittava ihminen, vaikka hän kirjoittaisi vain kirjeitä tai pitäisi päiväkirjaa, ymmärtää, mitä tässä tarkoitetaan. Juuri kirjoittaessa ajattelu

Gustave Doré (1832-1883): Kirjojen hahmot myllertävät Don Quijoten mielessä.

Miguel de Cervantes (1547-1616)

toimii intensiivisimmin. Silloin saattaa jopa vaikuttaa siltä kuin kynä itsestään kuljettaisi ajatuksia eteenpäin, joskus sellaisillekin alueille, joissa kirjoittaja ei ole ennen tietoisesti käynyt.

Jokainen joka epäilee Freudin ja psykoanalyysin suurinta löytöä, ihmisen piilotajuntaa, vakuuttuu sen olemassaolosta ja vaikutusvoimasta havaitessaan, että paperille ilmestyy ajatuksia ja assosiaatioita, joita aiemmin ehkä vain aavisteli. Parhaimmillaan silloin tuntuu kuin uneksisi valveilla ollessaan. Ei ole vaikeata ymmärtää sitä, mitä kirjailijoiden usein kuulee haastatteluissa virkkavan: että jossain kirjoitusprosessin vaiheessa tarinan henkilöt alkoivat elää omaa elämäänsä, että kirjailija itse ei enää tietoisesti ohjannut heidän tekemisiään ja ajatuksiaan. Eikä sitäkään, kun ammatikseen kirjoittavat ihmiset kertovat alkavansa voida huonosti, jos kirjoittamiseen tulee liian pitkiä taukoja. Kun tiedostamaton alkaa puhua, sille tahtoo antaa äänen, se tuntuu velvollisuudelta.

Eikö tämä Cervantesin huomio kynästä mielen kielenä muistutakin Murdochin luonnehdintaa Hamletista "kielikonena", tai "tietoisuuskoneena" kuten itse ehdotin? Eikö juuri tämä ominaisuus tee Hamletista niin mieleenpainuvan näytelmän ja henkilöahmon? Ja eikö sama ominaisuus tee Cervantesin romaanista ja erityisesti Don Quijoten, tämän surullisen hahmon ritarin ja hänen uskollisen palvelijansa Sancho Panchan keskusteluista niin syvällisiä ja eloisia, että lukijasta alkaa tuntua kuin seuraisi yhden mielen sisäistä liikehdintää — ajatuksen ja tunteen etenemistä, yksilöllisen hengen tai tietoisuuden etsivää liikettä, joka tuntuu tapahtuvan juuri tässä, silmiemme edessä?

Toinen syy siihen, että olen muistellut Cervantesia on varmaan se, että hänenkin sukutaustansa saattaa olla juutalainen. Kun Shakespearen kohdalla on kyse sitkeistä huhuista ja spekulatioista, Cervantesia koskeva tutkimus on löytänyt jonkinlaisia todisteita siitä, että hän olisi *conversosien*, kristinuskoon pakkokäännytettyjen Iberian niemimaan juutalaisten jälkeläinen. Aika näyttää, mihin tutkimus lopulta päätty kummankin kohdalla.

Myös *Don Quijote* -romaanissa olen aistinut jonkin juutalaiselta tuntuvan metodin ja ehkä myös jonkinlaisen kokonaisvaltaisen juutalaisen eetoksen. Voi olla, että tämä on vain toiveajattelua, ja että tahdon löytää itselleni juutalaisia sankareita ja esikuvia. Tai voi olla, että jossain mielikuvieni taustalla elää Toora-kirjallisuus, joka tuntuu olevan sukua edellä käsittelemilleni teoksille – tai päinvastoin, ne tuntuvat olevan sukua sille. Sen kielessä ja vuosisatoja tai -tuhansia jatkuneissa keskusteluissa havaitsee samankaltaisen sisäisen jännitteen ja "sähköisen latauksen" kuin Shakespearen tai Cervantesin teksteissä. Erona on ehkä vain se, että Talmud-kirjasarjassa etemme avautuu kokonaisen kan-

san kollektiivinen tajunta. Ja tietysti se, että tämän sarjan päähenkilö ja keskeinen liikuttaja on Herra, Israelin Jumala.

Merkitykselliset yhteensattumat

Shakespearesta ja Cervantesista en malta olla mainitsematta, että nämä kirjalliset nerot — edellinen maailman tunnetuimman ja vaikutusvaltaisimman näytelmän, jälkimmäinen vastaavan romaanin kirjoittaja — kuolivat molemmat vuonna 1616. Kuolinajankohtiin liittyy merkittävä kohtalon oikku. Virallisesti he kuolivat molemmat samana päivänä, 23. huhtikuuta. Mutta koska Englannissa käytettiin vielä juliaanista kalenteria ja Espanjassa gregoriaanista, niin Shakespeare kuoli itse asiassa 10 päivää espanjalaisen kollegansa ja hengenheimolaisensa jälkeen.

Minulle tämän kaltaiset yhteensattumat avaavat porttia hengelliseen elämään tai ulottuvuuteen. Aistin niissä jotain merkityksellistä, jotain joka vihjaa siitä, että se mitä arjessa näemme ja koemme ei ole kaikki, vaan että elämää liikkuttavat meitä suuremmat voimat, ehkä jokin meitä korkeampi tietoisuus.

Olen oppinut uskomaan niin sanottujen synkronisaatioiden olemassaoloon ja luottamaan niiden sanomaan. Termi on Jungin popularisoima, vaikkei tietääkseni hänen keksimänsä. Jung tarkoittaa tällä sellaisia yhteensattumia, jotka tuntuvat meistä merkityksellisiltä. Hänen mukaansa ne liittyvät ihmisen yksilöitymisprosessiin ja osoittavat sille tietä. Olen pienessä mittakaavassa omassakin elämässäni huomannut, että synkronisaatioita todella tapahtuu, etenkin silloin kun tunnen itseni erityisen vireäksi ja keskittyneeksi.

Jung pitää näitä tapahtumia myönteisinä ja tärkeinä, ja sellaisina minäkin olen ne kokenut. Ne tarjoavat minulle lohtua ja elämän merkityksellisyyden tuntua, kuten kuvittelen varsinaisten hengellisten kokemustenkin tarjoavan. Me emme olekaan yksin, allamme tai yllämme on joku Toinen, joka ehkä ohjaa tätä kaikkea. Joku on aivan lähellämme, mutta silti kuin kalvon toisella puolen. Joskus tuo kalvo antaa hiukan myöten, laskee valoa lävitseen, ja silloin tunnemme, että eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa.

Koen tässä elämyksessä kristillistaustaisen Jungin itseläni läheisemmäksi kuin Freudin, joka myös oli taipuvainen mystiikkaan. Jotkut sanovat, että Freud oli saanut vaikutteita kabbalasta, mutta minusta hänen taipumuksensa mystiikkaan näyttää enemmän sellaiselta taikauskolta, joka on usein ominaista rationaalisuutta painottavalle ihmiselle. Olen ymmärtänyt, että **Risto Rydillä**, presidentillä ja lakimiehellä, oli taipumusta vastaavaan kaksijakoisuuteen, yhtäältä tiuk-

kaan rationalismiin ja toisaalta taikauskolta vaikuttavaan en-
nusmerkkien seuraamiseen.

Näkymätön alue ja piilotajunta

Carl Jung
(1875-1961)

Jungin ja Freudin asennoitumisessa näkymättömän ulottuvuuteen – kutsun sitä mielelläni hengen ulottuvuudeksi – oli eräs merkittävä ero. Siinä missä Jung koki, että tuo ulottuvuus raottuessaan tukee ihmistä ja hänen kehitystään, Freud reagoi sen läheisyyteen pelokkaasti. On tunnettua, että hän saattoi kokea lukujen ja numeroi-

den uhkaavan itseään, ne ennustivat hänen tulevaa kuolinpäiväänsä. Ulkomaanmatkoilla hän oli erityisen peloissaan, koska jotakin kauheata saattoi tapahtua. Näin Freud koki esimerkiksi Akropoliin-matkallaan, josta **Risto Fried**, 70-luvulla Suomeen muuttanut juutalainen psykoanalytikko on kirjoittanut kiehtovan teoksen *Freud on the Acropolis – A Detective Story* (2003). Siitä käyvät Freudin monipuolisen lahjakkuuden ohella ilmi hänen ajoittain voimakkaat vainoharhaisuudentunteensa ja masennuskohtauksensa, joita hän nuoremmalla iällä koetti lievittää kokaiinin käytöllä.

Eroa voi luonnehtia niinkin, että Jungin suhtautuminen on sukua juutalais-kristilliselle uskolle johdatukseen, kun taas Freudin pessimistisempi suhtautuminen on sukua antiikin Kreikan ja Rooman kohtalonuskolle. Siksi on johdonmukaista, että Freud nosti ajatusjärjestelmänsä kulmakiveksi myytin Oidipuksesta eikä jotakin ihmiskohtaloa oman kansansa pyhistä kirjoituksista – vaikkapa Jaakobin tai Joosefin elämäkertaa. Itse samastun enemmän Jungin asenteeseen, koska koen, että näkymätön alue, nimitetään sitä sitten piilotajunnaksi tai hengeksi, on pohjimmiltaan ihmisen puolella.

Se ero, mikä näyttäytyy Jungin luottavaisessa suhtautumisessa synkronisaatioihin, näihin merkityksellisiin yhteensattumiin, ja toisaalta Freudin ahdistuneessa suhtautumisessa enteisiin ja ennusmerkkeihin, ilmenee myös heidän käsityksissään piilotajunnasta. Jung piti sitä ennen kaikkea ihmisen luovana keskuksena, alkulähteenä, joka ruokkii ja kannattelee elämäämme ja päivätajuntaamme. Siinä voi olla häiriöitä, joita on hänen ”analyttisen psykologiansa” keinoin tutkittava ja hoidettava, mutta sen perusluonne on hyvää tarkoittava, rakastava.

Freudinkin kirjoituksista voi löytää tällaisia näkemyksiä, mutta vaikuttaa ilmeiseltä, että Freudille piilotajunta oli ennen muuta repivien viettiristiriitojen tyyssija. Sen maailmassa

esimerkiksi mies haluaa surmata isänsä ja muutkin kilpailijansa, jotta hän voi esteettä tyydyttää sukupuoliset ja valanhalun tarpeensa. Vain hyvin toimiva yliminä ja ympäröivän kulttuurin rangaistuskeinojen uhka saattavat hillitä häntä.

Tässä näkyy, että Freud pohjaa käsityksensä darwinistiseen materialismiin ja valistusaatteen rationalismiin. Ilman hillitsevää järkeä tapamme ja syömme toisemme, siinä määrin kateutemme ja himomme meitä riivaavat. Toisaalta juuri Freudin kuoleman aikoihin, syyskuussa 1939, alkoi toinen maailmansota, ja helvetti pääsi valloilleen. Ehkä Freudin synkälle ihmiskäsitykselle oli myös ulkoiset ja realistisetkin syynsä.

Olen omassa elämässäni kamppailut seurakuntamme ortodoksisen juutalaisuuden kanssa, tai pikemminkin traditiotalismin, jota pidän osuvampana ilmauksena kuvaamaan sitä uskonnollisuutta, joka yhteisössämme on ollut vallitsevana. Perinteiden vaaliminen, ei siksi että ne koetaan tärkeäksi osaksi omaa uskoa, vaan siksi, että niiden noudattamisen katsotaan tukevan yhteisön jatkuvuutta, mikä tietysti sinänsä on arvokasta, on jättänyt minut henkisesti nälkäiseksi. Rituaalien syvämerkityksen pohtiminen ja opastus varsinaiseen hengenelämään ovat jääneet vähiin. Nuorena aikuise-
na käännyin psykoanalyysin puoleen löytääkseni viisautta ja ohjausta ja olen paljossa sille velkaa.

Freudin suhde uskoon

Freudin vaikutus länsimaiseen ihmiskuvaan on hätkähdyttävän suuri. Hänen ajatuksensa ja löytönsä ovat tärkeitä monille tieteenaloille ja taiteelle. Suurellekin yleisölle ovat tuttuja ajatukset piilotajunnasta ja seksuaalisuuden merkityksestä sekä siitä, miten tärkeitä lapsuuden kokemukset ja varhaiset suhteet vanhempiin ovat yksilön kehitykselle. Tuttuja ovat myös psykoanalyysin huomiot tarpeestamme tukahduttaa kipeitä muistoja ja siitä psyykkisestä mekanismista, että usein projisioimme kanssaihmissiimme asioita, joita emme itsessämme siedä. Tästä kaikesta Freud on kertonut meille ehkä syvämminkin ja kestävämminkin kuin kukaan toinen.

On kuitenkin kysyttävä, oliko Freud oikeassa kaikissa väitteissään. Oliko hän oikeassa edes kaikissa ydinajatuksissaan, joita puolustaessaan hän katkoi välit moneen läheiseen työtoveriinsa? Miten esimerkiksi pitäisi suhtautua Freudin uskontoa koskeviin näkemyksiin? Mitä itse ajattel-
len niistä juutalaisena, jonka suhde Raamatun Jumalaan on – sanoisinko – varovaisen toiveikas?

Freud kirjoitti uskonnosta laajasti useissa teoksissaan, mm. viimeiseksi jääneessä teoksessaan *Mooses ja monoteismi* sekä aiemmissa kirjoissaan *Illusion tulevaisuus* (1927) ja *Ahdistava kulttuurimme* (1930). Lisäksi hän kävi

uskontoa koskevaa kirjeenvaihtoa **Romain Rollandin**, ranskalaisen kirjallisuuden nobelistin kanssa, joka kuvasi Freudille omia uskonnollisia kokemuksiaan, ja **Oscar Pfisterin** kanssa, joka toimi protestanttisena pappina Zürichissä ja oli Freudin pitkäaikainen ystävä ja tämän lasten suosikkivieras.

Freudin uskontoa käsittelevät kirjoitukset ovat murheelista ja kummallistakin luettavaa. Miten selitämme sen, että mielen tuntemattomille alueille yhä uudelleen uskaltanut totuuden etsijä ja yksi 1900-luvun merkittävimmistä luovista ajattelijoista uskonkysymyksiä pohtiessaan kirjoittaa kuin lukioikäinen, auktoriteetteja vastaan kapinoiva nuori?

Freud kyllä kunnioitti uskontoa, mutta vihollisenaan. Uskonnollinen ajattelu edusti hänelle ihmiskunnan sitkeintä illuusiota, pakkoneuroosia, josta joskus tulevaisuudessa saatetaan luonnontieteen ja järjen avulla vapautua. Freudin uskonelämää koskeva ydinajatus on, että ihmiset ovat kehittäneet idean Jumalasta suojautuakseen siltä avuttomuudelta, mitä he tuntevat kasvettuaan irti vanhemmistaan. Uskonto ilmentää kaipuuta lapsuutemme isään: nämä kaipuun kuvat heijastetaan äärettömän suurina taivaaseen. Ihminen on siis luonut Jumalan eikä Jumala ihmistä. Tässä Freud rakentaa toisen assimiloituneen juutalaisen, **Ludwig Feuerbachin** ateistisille ideoille aivan kuten **Karl Marx**, rabbiinisen suksensa juutalaisesta uskosta vielä vieraantuneempi filosofi.

Minusta Freudin varoitus siitä, että ihmisen käsitykseen Jumalasta vaikuttavat hänen henkilökohtaiset toiveensa ja pelkonsa, on tarpeellinen. Meidän on hyvä olla tietoisia siitä, että suhteemme Jumalaan käy väistämättä oman subjektiivisuutemme kautta, ja myös siitä, että emme tiedä Jumalasta niin paljoa kuin toivoisimme – Jumala on ja pysyy arvoituksena.

Toisaalta tekee mieli kysyä, mistä Freud *sen* tietää, että Jumalaa ei ole olemassa? Eihän siitä, että ihminen projisoi mielikuviaan Jumalaan välttämättä seuraa, että Häntä ei ole olemassa. Freudin päätelmää arvostelee myös **Lars Sjögren**, tukholmalainen uskontoon suvaitsevaisesti asennoituva psykoanalytikko, joka kirjassaan *Sigmund Freud – Elämä ja teokset* (1991) rinnastaa Freudin logiikan analyysitilanteeseen: "Analysoitavan kuvaa analytikosta ruokkii hänen tunteensiirtonsa – ainakin analyysin tekniikka tähtää siihen – muttei se estä sitä, että analytikkokin on olemassa!" Hän jatkaa, että vastaava pätee psykoottiseen ihmiseen: vaikka tämä hallusinoi, ympäröivä maailma on silti olemassa. Sjögren varoittaa, että jos Freudin psykoanalyttisesti perustelemaa kritiikkiä jumalkäsitysten pätevytydestä laajentaa, on vaarassa ajautua filosofiseen solipsismiin – vain minun kuvitelmani ovat olemassa.

Ateismin psykoanalyysiä

Minäkin esitän oman vastalauseeni Freudille ja tämänkin päivän ateisteille, vaikkapa **Dawkinsille**, **Hitchensille** ja **Harrisille**, tai Suomessa **Kari Enqvistille**, 'jumalattomalle' kosmologillemme: "Sanotte, että Jumala on turvallisuutta hakevan mielen toiveajattelua, pelkkä psyykkinen projektiio. Näinhän voi olla – pitäviä todisteita Jumalan olemassaolosta on vaikea tarjota. Mutta eikö vastaavaa logiikkaa voi soveltaa myös teidän ateisminne? Eikö varmuutenne siitä, että Jumalaa ei ole, voi yhtä hyvin olla mielen projektiota? Voihan siihenkin löytyä psykologisia syitä. Esimerkiksi se, että hengellisyydestä vieraantunut ihminen pelkää aitoa mysteeriä. Hän etsii hallinnan tunnetta ja turvaa tieteestä kuvitellen *sen* kaikkivoivaksi – näin tieteestä ja teknologiasta on tullut uusi jumalamme. Raamatun profeetat kutsuisivat sitä varmaankin epäjumalaksi."

Kun suuntaan Freudin psykoanalyttisen ajatuksen ateistin mieleen, kysyn, eikö elävän Jumalan kieltäminen yhtä hyvin kuin Häneen uskomisen saata heijastella lapsuuden tunnemaailmoja. Voihan olla, ettei ihminen viime kädessä torju ajatusta Jumalasta rationaalisista syistä kuten uskottelee itselleen, vaan tiedostamattomista, kauan sitten unohtuneista syistä. Moni on saanut kalsean vastaanoton maailmaan. Vanhemmat eivät ehkä ole kyenneet rakastamaan ja hellimään. He ovat saattaneet olla liian nuoria tai kypsymättömiä, heillä on ehkä ollut taloudellisia ongelmia tai voimakas kunnianhimo urallaan. Vanhempien avioliitossakin on voinut olla vakavia ongelmia, kukaties äiti on tuntenut itsensä yksinäiseksi ja ollut hädissään lapsensa kanssa. Mahdollisuuksia siihen, että lapsi ei koskaan ole saanut kiinnittyä turvallisesti toisiin ihmisiin ja elämään, on siten monia.

Tämän pohjalta ei ole kaukaa haettua, että Jumalan olemassaolon kieltävän ihmisen muistin kätköissä voi elää hänen varhainen surunsa ensimmäisen suuren rakkaussuhteen kariutumisen, äidin ja isän "petoksesta", joka synkistää elämää pitkälle aikuisuuteen, ehkä hautaan saakka. Eihän olisi ihme, että ihminen, jonka pieni sydän lapsena murtuu, myöhemmin ehkä tiedostamattaan vannoo, ettei koskaan enää salli itsensä tuntea oloaan yhtä avuttomaksi ja kaipaavaksi. Mieluummin torjua Jumala kuin riskeerata, että Hänkin hylkää. Näin psyykkinen perusta ateismille saattaa olennaisilta osin muovautua jo ennen leikkikouluun menoa.

Tarkoitukseni ei ole väittää, että kaikki ateismi nousee tällaisesta taustasta. Mutta jos Feuerbach ja hänen seuraajansa redusoivat Jumalan "ihmissielun unelmaksi", on aiheellista huomauttaa, että yhtäläillä Jumalan kieltäminen on ihmisen mielen luomus ja vailla ulkoisen todellisuuden tarjoamaa todistusmateriaalia.

Sándor Ferenczi
(1873-1933)

Erich Fromm
(1900-1980)

Silti tuntuu siltä, että ihmisen psyyken ja hengellisyyden välillä on jokin yhteys. Freudin mielestä ne ovat yhtä ja samaa asiaa; hän ei tunnustanut hengelle omaa autonomiaa, ja suurin osa nykypäivän psykoanalytikoista on samoilla linjoilla. Kun näistä kysymyksistä keskustelea heidän kanssaan, tuntuu joskus kuin kamppailisi tuulimyllyjä vastaan. Littyköhän tähän jotenkin se, että psykoanalyttisen ja -terapeuttisen hoidon heikoin kohta on ollut juuri yksilön varhaisen äitisuhteen vajavuuksien rakkautellinen kohtaaminen ja eheyttäminen?

Unkarinjuutalainen Sándor Ferenczi keskittyi näihin ihmisen ensimmäisiin elinkuukausiin ja -vuosiin. Epäilen, että Freud käänsi hänelle selkänsä ennen kaikkea tästä syystä. Ehkä Freudin omat varhaisen äitisuhteen haavat olivat jääneet analysoimatta ja vaille asianmukaista hoitoa, ja Ferenczin tutkimustyö uhkasi nostaa niihin liittyvät tuskalliset muistot esiin.

Tästä mahdollisuudesta vihjaa mm. **Erich Fromm**, kansallissosialisteja Yhdysvaltoihin paennut saksanjuutalainen psykoanalyttisen opin kehittäjä. Hän puolustaa kiihkeästi Ferencziä ja arvostelee samalla Freudia esseessään *Psychoanalysis – Science or Party Line?* (Psykoanalyysi — tiedettä vai puoluelinjaa?). Ferenczin ajatuksiin ja hänen tuskalliseen suhteeseensa oppi-isäänsä voi tutustua myös **Izette de Forestin**, Ferenczin potilaan ja myöhemmän psykoanalytikon erinomaisessa teoksessa *The Leaven of Love* (1954). Kirjan viimeisen jakson otsikko *Redemption by Love* (Pelastus rakkauden kautta) kertoo olennaisen ferencziläisen psykoterapian tavoitteista ja luonteesta.

Psykoanalyysille tekisi hyvää, jos se olisi vastaanottavaisempi Ferenczin ajatuksille, ja arvelen, että se samalla avautuisi myös enemmän ihmisen hengellisille kysymyksille ja etsinnälle. Ei ole sanottua, että psykoanalyysi on viime vuosikymmeninä ollut vastatulessa vain siksi, että materialistinen yhteiskunta haluaa korvata pitkäaikaisen hoitotyön

pillereillä ja lääkkeillä. Syy voi olla myös se, että tuhannet psykoterapeuttiseen tai -analyttiseen hoitoon hakeutuneet eivät ole tunteneet saavansa siltä apua kaikkein syvimpiin ongelmiinsa ja elämänkysymyksiinsä.

Maailmankatsomuksen pilarit

Olen tarkastellut suoraan ja epäsuorasti sitä, mikä minulle juutalaisuudessa on tärkeintä. Olen käsitellyt juutalaisuutta, psykoanalyysiä sekä näytelmä- ja romaanikirjallisuutta. Ne muodostavat ihmiskuvani ja maailmankatsomukseni kolme peruspilaria, varsinkin jos viimeksi mainittuun liittää mukaan elokuvataiteen. Mielikuvissani ja ajatuksissani näitä kolmea yhdistää yksi yhteinen pyrkimys: kaikki pyrkivät herättämään ihmisen tietoisuutta.

Käytin edellä sanaa ”tietoisuuskone”, jonka olen mukailen omaksunut Murdochilta. Kyse on tiedostamisen pyrkimyksestä, joka jonkinlaisen vimmaisen kielellisen spiraalin – keskustelevan kohtaamisen – avulla kaivautuu syvyysiin, kohoaa korkeuksiin tai yrittää tunkeutua sen näkymättömän seinämän läpi, joka erottaa meidät todellisuuden toisesta, kielletyltä tuntuvasta puolesta. Freudin ja hänen elämäntyönsä voi hyvin liittää tähän, koska ihmisen tietoisuuden lisääminen, valokeilan suuntaaminen pimeisiin nurkkiin, oli hänen tavoitteensa.

Puhe tiedostamisesta kuulostaa nykyään ennen kaikkea psykologialta. Muutama vuosikymmen sitten se kytkettiin Marxiin, kun edistyksellisten ihmisten piti tiedostaa se yhteiskunnallinen vieraantuneisuus, jota kapitalistisen talousjärjestelmän katsottiin herättävän.

Uskon, että tietoisuus ja sen asteittainen havahtuminen ovat tärkeitä tekijöitä ihmisen *hengellisessä* kehityksessä. Ajattelen näin sen käsitykseni pohjalta, ettei hengellisyys tarkoita niinkään Jumalan etsimistä kuin Hänelle avautumista – Hänelle, jonka omimman olemuksen hahmotan juuri tietoisuudeksi, korkeimmaksi olemassa olevaksi persoonalliseksi tietoisuudeksi. Pyhyden luo ei siten täytyisi kulkea pitkiä matkoja, vaan se on jotain, joka ympäröi meitä koko ajan. Se elää ja väreilee myös sisällämme puhutellen meitä sieltä hiljaa. Meidän tehtävämme on yrittää huomata sen läsnäolo, tulla siitä yhä tietoisemmaksi. Juutalaisittain voi ehkä sanoa: muistaa se.

Siinä määrin kuin tässä onnistumme, voimme kukin omaan uskoomme, mutta myös syvyytyspsykologiaan ja taiteeseen tukeutuen rohkaistua antamaan Hamletin kysymykseen *Ollako vai eikö olla?* myönteisen vastauksen.

VALTAMEDIAN VIESTIMÄN KUVAN JA TODELLISUUDEN KUILU LÄHI-IDÄSSÄ

Filologi **Jouni Suonsivu** alusti otsikon aiheesta Suomi-Israel Yhdistysten Liiton kevätkokouksen yhteydessä Jyväskylässä 28.3.2010. Työssään Suonsivu on mm. kääntänyt Europarlamentin istuntopöytäkirjoja eri kielistä, ja siinä yhteydessä ovat hänelle tulleet tutuksi mm. Euroopan Unionin suhteet Israeliin, sen naapurimaihin ja islamilaiseen maailmaan. Seuraavassa muutamia ajatuksia Suonsivun alustuksesta.

Mielipide-erot ja niiden hyväksyminen kuuluvat demokraattiaan. Tämä koskee myös historiankirjoitusta. Israelin valtion historiasta on olemassa vakiintunut historiankirjoitus, jota ns. revisionistinen historiankirjoitus pyrkii haastamaan. Näillä erilaisilla näkemyksillä on myös poliittinen taustansa, ja tämä näkyy myös Israelin johtavassa lehdistössä, jossa *Jerusalem Post* edustaa konservatiivista linjaa, ja *Haaretz*, jota varmaan luetaan eniten, on vasemmistolainen.

Vaikka suomalainen media enimmäkseen on poliittisesti sitoutumatonta, toimittajakunnassa näyttäisi olevan paljon yleisvasemmistolaisia. Tämä näkyy myös uutisoinnissa, joka on yhä enemmän kallistunut revisionistisen historiankirjoituksen viitoittamaan suuntaan.

Uutistuotantoa ohjaa myös se, että se on paljolti suurten uutistoimistojen kuten *Reutersin* ja *AFP:n* käsissä. Samoin se, ettei kiistanalaisilla alueilla toimivilla toimittajilla ole toimintavapautta.

Filologina Suonsivua kiinnostaa se, miten sanojen käytöllä ohjataan ihmisten asenteita. Kaikille tuttu esimerkki on se, minkälaista nimitystä *Hamasin* toimijoista käytetään. Suonsivun mielestä myös se, että palestiinalaisten itsehallinnon puheenjohtajasta käytetään titteliä 'presidentti', antaa suomalaiselle toisen kuvan kuin mitä tämä sana merkitsee englantilaisille tai saksalaisille.

Suonsivu kiinnitti huomiota myös siihen, miten Jerusalemin itäosista puhutaan. Kun kerrotaan, että Israelin itsenäisyysodossa ne "joutuivat" Jordanian alaisuuteen, mutta Israel "valloitti" ne vuoden 1967 sodassa, viestitään samalla sitä kuvaa, että Jordanian alaisuus oli jotenkin laillisempaa ja oikeutetumpaa.

Viestien välittämään kuvaan vaikuttaa myös se, mitä taustatietoja ei tuoda esille. Esimerkkinä Suonsivu mainitsi synagogien tuhoamisen ja juutalaisten karkoittamisen Jordanian hallintoaikana. Samoin, kun Libanonista näytetään, miten Israelin valvontalentokone loukkaa sen ilmatilaa, katsojan asenteisiin vaikuttaisi tieto siitä, että *Hizbollahin* riisuminen aseista — mistä Libanonin hallitus ja UNIFIL ovat kieltäytyneet — oli Israelin kannalta olennainen osa YK:n päätöstä v. 2006.

Suonsivu vertasi Israelia myös Italiaan, missä mafiasodat vaativat suunnilleen saman määrän uhreja 2000-luvun alkuvuosina kuin ns. toinen *Intifada*. Etelä-Italian mafiajärjestöjen tapaan myös *Hamas* ja *Hizbollah* pyrkivät korvaamaan valtiovallan tai vaikuttamaan sen rinnalla. Uutisoinnin eroissa kuitenkin näkyy, ettei Italiaan liity sellaisia intohimoja kuin Israeliin.

Usein sanotaan, ettei hyvä uutinen ole uutinen — uutisia ovat pahat uutiset. Pahat asiat ovat kyllä olemassa, ja niistäkin pitää kertoa, mutta elämän koko kirjoon mahtuu paljon muutakin, josta myös tulisi kirjoittaa.

AMILI GELBMANIA TAPAAMASSA

Hovinkartanon taidekeskuksessa Hauhon luonnonkauniissa maisemassa lounaspöytään istuu kanssamme **Amili Gelbman**, eloisa ja idearikas israelilainen kuvataiteilija. Yhteys syntyy helposti, Amili kertoo avoimesti elämästään, perheensä historiasta ja omista innoituksen lähteistään.

Taiteilija vie meidät kartanon makasiinirakennukseen, missä on kahdentoista israelilaisen kuvataiteilijan töitä esillä otsikolla *Yesterday's Footprints* – eilisen jalanjalkia. Mukana on myös Amilin samanniminen oma työ (ks. kansikuva). "Niin ... aivan yllättäen eilisestä tuli kaipauksemme kohde, se puhuu meissä tänään ... se on meissä ja on painunut syvälle tietoisuutemme." Näin Amili Gelbman määrittelee esillä olleen näyttelyn nimen ja jatkaa:

"Taiteilijaryhmämme nimi on *And I Could Not Say – Enkä kyennyt sanomaan*. Sen työt luovat arvoituksellisen palapelin. Niille on ominaista dialogi, jota käydään israelilaisesta identiteetistä menneen ja nykyisen välillä. Kuvat kulkevat hauraana ja helposti särkyvän virtana kuin itse elämä. Taide on kieli, joka ei tunne rajoja, ja se pystyy esittämään symboleja visuaalisessa muodossa. Tässä näyttelyssä mukana olevat taiteilijat ovat luoneet kuvia, jotka johdattelevat meitä oman kaikkialle seuraavan identiteettimme uudistuneeseen tarkkailuun ja tutkimiseen."

"Hovinkartanon näyttely tarjoaa pääsyn taiteilijoiden ajatusmaailmaan, joka sisältää erilaisia merkkejä, jäänteitä, todisteita, viitteitä ja muistoja. Näissä töissä taiteilijat asettavat kysymyksiä, jotka liittyvät ennen kaikkea henkilökohtaiseen tilaan ympäröivässä maailmassa, välähdyksiä ja eri vaiheita elämästä. Taiteilijat liikkuvat ajassa ja paikassa, ylittävät rajoja, esittävät henkilökohtaisia ja tunteita koskettavia kokemuksia kaukaa lintuperspektiivistä, jostain hämärän rajoilta todellisuuden ja mielikuvituksen väliltä, joskus ilman rationaalista järjestystä – eräänlainen päiväuni."

Vanhan ja uuden kohtaamista kuvaa hyvin teos, jonka eteen pysähdyin. Se oli **Israel (Ela) Angelin** kuva *Grandmother* (Isoäiti), jossa on pohjana hepreankielinen teksti ja kaksi valokuvaa: taustalla himmeämpi isoäidin kuva ja päällä taiteilijan itsensä kuva. Kun kysyin tekstistä, Amili Gelbman kertoi, että taustalla on vanha siunaus, jonka isoäiti oli opettanut pahaa silmää vastaan.

Amili Gelbman ja Riitta Tarvainen Hovinkartanon pihalla.

Ela Angelin teos Isoäiti.

Amili itse suhtautuu pieteetillä perinteeseen, vaikka on muodostanut itselleen oman elämäänsä avoimesti suhtautuvan maailmankuvan. Hän sanoo taiteestaan: "Inspiraationi, töittäni suurin innoittaja on inhimillinen lämpö, joka virtaa ja hengittää verrattuna kylmiin abstrakteihin aiheisiin. Taiteeni on matka, ja pyrin kohti totuutta, haluan paljastaa illuusioita ja naamioita, pelkoja ja tunteita, ja minulla on sisäinen intohimo tutkia ihmisen mekanismeja, arkkityyppejä, parantavaa kosketusta, unia ja myyttejä."

Makasiinin yläkerrassa Amililla on ateljee, ja siellä hän on luonut sarjan maalauksia, joista toivoo saavansa palautetta. "Mitä näette tässä?" Amili ei määrittele tummapohjaisia kuviaan, vaan tarvitsee katsojan kokemuksen osaksi teosten kokonaisuutta.

Kuvista paljastuu Amilin isän merkitys. Tämä oli ollut keskitysleirissä ja selviytynyt sieltä. Se tuntui olevan näiden töiden keskeinen teema. Toisista kuvista löytyi ikään kuin kuoren sisällä turvassa oleva elämä, muna, mikä olikin Amilin mukaan yksi hänen teemoistaan.

Suomen luonnosta innostunut Gelbman oli tuonut näyttelyyn alueelta löytämänsä kiintoisan kiven ja tehnyt muutamia luonnoksia hennoista heinäkasveista. Materiaaleinaan hän kertoi käyttävänsä kaikkea luonnosta löytyvää, joihin hän soveltaa erilaisia tekniikoita.

Energinen ja luovia ideoita täynnä oleva Amili lupasi palata ensi kesänä ja tuoda mukanaan muitakin. Hovinkartanoon onkin luvassa taas ensi kesäksi israelilaista taidetta.

Sirkku Salmela

*Hovinkartano on Riitta ja Risto Tarvaisen Hauhon Sotjalla ylläpitämä historiallinen kartano, jossa järjestetään monenlaisia taidetapahtumia (www.hovinkartano.net). Kesäaikana sen taiteilijaresidenssi tarjoaa taiteilijoille majoituksen sekä työskentely- ja näyttelytilat rauhallisessa ympäristössä. Kesällä 2010 siellä työskenteli kolme israelilaista taiteilijaa: *Amili Gelbman*, taidevalokuvaaja *Amit Zvigoren* ja kuvataiteilija *Boaz Gabai*. Israelilaisia taiteilijoita on sinne tulossa myös ensi kesänä.*

Tarvaisten yhteydet Israeliin juontuvat ajalta, jolloin Risto palveli neljäntoista vuoden ajan YK:n turvallisuusupseerina Lähi-idässä. Tuosta ajasta he asuivat kahdeksan vuotta Jerusalemissa, ja Riitta opiskeli tuolloin Heprealaisessa yliopistossa.

Yesterday's Footprints -näyttelystä Hovinkartanossa on verkossa nähtävissä video (www.youtube.com/watch?v=wtSlv2ahuE8).

Israel vuonna 5771

Esitelmä- ja keskustelutilaisuuksien sarja syksystä 2010 kevääseen 2011

Helsingin yliopisto, päärakennuksen sali 13, Fabianinkatu 33 (3. krs)

ti 28.9.2010 klo 18.00	Kuinka fanaatikot parannetaan?
Israelin uutta yhteiskuntafilosofiaa professori <i>Juha Sihvola</i>
ti 30.11.2010 klo 18.00	Israel — identiteettipohjaisen valtion mahdollisuus
valtiotieteen tohtori <i>Iivi Anna Masso</i>
ti 18.1.2011 klo 18.00	Israelilainen teatteri teatteriohjaaja <i>Johanna Freundlich</i>
ti 1.2.2011 klo 18.00	Miksi asun Jerusalemissa? toimittaja <i>Eva Odrischinsky</i>
ti 29.3.2011 klo 18.00	T'shuva, kääntymisen anatomia toimittaja <i>Jussi Hanhivaara</i>

Tilaisuuksiin on vapaa pääsy. Tervetuloa!

Järjestäjänä **Helsingin Suomi-Israel Yhdistys ry**. Lisätietoja *Anna Muukkonen*, puh. 040 760 0446.

RUOTSIN KUULUMISIA

Dosentti Gunnel André.

Bengt-Ove Andersson tulkkaa suurlähettiläs Benny Dagania.

Huhtikuussa sain tilaisuuden vieraillla Ruotsin sisaryhdistyksen *Samfundet Sverige-Israel* vuotuisessa konferenssissa, jonka teemana oli *Israel – Lähi-idän toivo*. Vuosikokousviikonloppu alkoi perjantaina 16.4. sapattiaterialla Uppsalan hotelli Linnéssä. Aterian aikana kuulumme israelilaisia lauluja **Katarina Hellgrenin** esittäminä. Katarinan äiti oli unkarinjuutalainen. Katarina Hellgren on myös levyttänyt Ruotsissa juutalaislauluja hepreaksi, jiddishiksi ja ladinoksi. Aterian jälkeen piti raamatuntutkistelun Vanhan testamentin eksegetiikan dosentti **Gunnel André**, joka on aiemmin asunut myös Turussa.

Luantaina toimittaja **Franz Cohn** kertoi asioista, joita Israel on edistänyt, kuten aurinkoenergian hyödyntämisestä ja maatalouden kehittämisestä. Vuosikonferenssissa puhuivat myös ruotsalainen europarlamentaarikko **Gunnar Hökmark**, joka on Ruotsi-Israel-yhdistyksen puheenjohtaja, sekä Uppsalan yliopiston emeritusprofessori **Bengt Meyerson**. Professori Meyerson kertoi neurobiologian kehityksestä Israelissa. Jerusalemin heprealaisessa yliopistossa on keksitty mm. Alzheimerin taudin taustalla olevat syyt. Ikävää on se, että israelilaisia koetetaan nykyisin boikotoida ja tutkimusta pyritään siirtämään Kaliforniaan.

Gunnar Hökmark kehotti puheenvuorossaan Israelin ystäviä kertomaan kaikesta hyvästä, mitä Israelista tulee. Hän totesi, että ystävyysyhdistykseen kuuluu ihmisiä eri syistä. Oma huomioni oli, ettei Ruotsissa ole niin monia Israel-yhdistyksiä kuin Suomessa, ja huomattavin on Ruotsi-Israel-yhdistys. Yleinen Israel-vastaisuuden nousu Ruotsissa on yllättäen lisännyt sen jäsenmäärää.

Osa vieraista oli estynyt saapumasta vuosikonferenssiin Islannin tulivuorenpurkauksen aiheuttamien tuhkapilvien vuoksi. Mm. vieraat Norjasta ja Tanskasta eivät saapuneet, joten minua pyydettiin Suomen edustajana pitämään tervehdyspuheenvuoro juhlaillallisella. Illallisen aikana esiintyi klezmer-yhtye *Zibur*. Yhtyeen soitto oli hyvin rytmikästä, ja soittajat selvästi iloitsevat ja nauttivat musisoinnistaan.

Sunnuntaiamu alkoi matkaselostuksella. Yhdistyksen johto ja ryhmä ruotsalaispoliitikkoja olivat tehneet yhteisen matkan Israeliin. Tästä Sderotiin, Hebroniin ja Ramallahiin suuntautuneesta matkasta kertoi yhdistyksen varapuheenjohtaja **Lotta Jansson**.

Sderotin poliisilaitoksella nähtiin Gazasta ammuttuja raketteja.

Hebronissa tutustuttiin kansainväliseen tarkkailijaryhmään TIPH (Temporary International Presence in the City of Hebron), joka auttaa Israelia ja palestiinalaisviranomaisia kaupungin tilanteen normalisoinnissa. Paikalla on norjalaisia, tanskalaisia, ruotsalaisia ja italialaisia tarkkailijoita. Hebronissa on asukkaita 170 000, joista juutalaisia on 400–600.

Ramallahissa tehdään Ruotsin, Israelin ja palestiinalaisten välistä yhteistyötä riittävän ravinnon saamiseksi seudulle. Lotta Jansson totesi, että olisi hyvä saada turismi kasvuun Länsirannalla. Hän näytti kuvia kauniista ja hyvin hoidetuista taloista.

Israelin Ruotsin suurlähettilästä **Benny Dagania** tulkkasi **Bengt-Ove Andersson**, joka oli tullut konferenssiin Köpिंगistä. Suurlähettilään mukaan israelilaiset ovat kärsimättömiä saamaan rauhan. Hän painotti, että kaikilla osapuolilla on velvollisuuksia eikä vain vaatimuksia, ja kertoi, että Ramallahissa on nimetty katu suuren määrän israelilaisia murhanneen terroristin mukaan. "Rauhaa ei tule, jos terrorismia juhlistaan. Jordanian viimeiset kuninkaat ovat puhuneet Israelin turvallisuuden tarpeen puolesta, mutta tällaisia johtajia ei ole tarpeeksi." Benny Dagan sanoi myös, että israelilaiset ovat skeptisiä, mutta elävät eteenpäin. Malmö'n tilanteeseen viitaten hän toivoi, ettei suvaitsevaisista ruotsalaisista tule rasisteja.

Lopuksi kuultiin vielä paikallisyhdistysten kuulumisia eri puolilta Ruotsia.

Suvi Gräsbeck

Ruotsi-Israel-yhdistyksen kotisivut löytyvät osoitteesta www.sverigeisrael.org.

METROPOLIITTA JOHANNES MUISTETTAKOON

(16.8.1923-1.7.2010)

Metropoliitta Johannes oli Helsingin Suomi-Israel Yhdistyksen (vuoteen 1983 Suomi-Israel Yhdistys) jäsen yli kolmenkymmenen vuoden ajan. Hän oli aktiivisesti mukana yhdistyksen tilaisuuksissa, erityisesti niinä vuosina, jolloin hän oli Helsingin metropoliittana. Kun hän arkkipiispänä ei päässyt lähtemään Kuopiosta Helsingin yhdistyksen tilaisuuksiin, lähetti hän usein kuitenkin kiitoskirjeen ja valittelunsa esteestä.

Oheinen kuva on Helsingin yhdistyksen vuosikokouksesta tuomiokirkon kryptassa vuonna 1987. Metropoliitan seurassa ovat liiton silloinen puheenjohtaja *Arvo Salo* ja professori *Patrick Bruun*.

Metropoliitta Johannes opiskeli Turussa teologiaa ja sai pappisvihkimyksen vuonna 1948. Toimittuaan pappina Turun seudulla parin vuoden ajan hän jatkoi opintojaan Englannissa, Kreikassa ja Yhdysvalloissa. Hän väitteli tohtoriksi sekä Åbo Akademiassa että Thessalonikissa. Vuonna 1966 Johannes liittyi ortodoksiseen kirkkoon. Jo kolmen vuoden kuluttua hänestä tuli Helsingin piispa, vuodesta 1972 metropoliitta. Vuonna 1988 hän tuli valituksi Karjalan ja koko Suomen arkkipiispaksi. Tätä tehtävää Johannes hoiti vuoteen 2001, jolloin hän jäi eläkkeelle ja muutti asumaan synnyinkaupunkiinsa Turkuun. Konstantinopolin patriarkka myönsi Johannekselle Nikean metropoliitan arvon.

Metropoliitta Johannes oli erittäin huumorintajuinen ja seurallinen. Viimeksi saimme nauttia hänen seurastaan maaherran viimeisillä uudenvuoden vastaanotoilla Turussa 2008 ja 2009.

TR-S

Helsingin yhdistys on istuttanut metropoliitta Johanneksen muiston kunnioittamiseksi puun KAF-metsään.

Helsingin Suomi-Israel Yhdistys on istuttanut puun myös edesmenneiden jäsentensä *Eila Tiurin* ja *Dave Benskyin* muiston kunnioittamiseksi.

Vierailu Helsingin juutalaisen seurakunnan jumalanpalvelukseen

Aika: lauantai 9.10.2010 klo 9–11.30. Kokoon-tuminen klo 8.45 synagogan portilla Malminkatu 26.

Ilmoittautuminen 5.10 mennessä *Liisa Elo* p. 019-346315 tai perhe.elo@dnainternet.net

Järjestää **Helsingin Suomi-Israel Yhdistys**

Haminan seudun Suomi-Israel yhdistyksen 30-vuotisjuhla

Aika: Sunnuntai 31.10.2010 klo 14.00.

Paikka: Seurakuntasali Kulmakivi, Mannerheimintie 12, Hamina.

Ohjelmassa mm. heprealaisia lauluja ja tanssiryhmä *Mevaserin* esittämiä israelilaisia tansseja.

Kesällä tapahtunutta

Kesän musiikkijuhlat toivat jälleen useita israelilaisia huippumuusikoita Suomeen. Tässä heistä muutamia. Neljäs kuva on ORTin Helsingissä pitämästä kokouksesta.

Jevgeni Kisin

Yuval Gotlibovitch

Hagai Shaham Kuhmossa

ORTilaiset Temppeleaukion kirkkoon tutustumassa.

Helsingin juhlatapahtumilla oli elokuussa näyttävästi esillä maailmankuulu tähtipianisti **Jevgeni Kisin**, jota *Helsingin Sanomien* kulttuurisivuillakin käsiteltiin kokonaisen sivun verran. Hänen haastattelunsa, jossa sivuttiin myös Israelin tämän hetkistä tilannetta, oli virkistävää luettavaa.

Henkilökohtaisesti pääsin Kuhmon kamarimusiikkijuhlilla heinäkuussa kuulemaan ja tapaamaan vaatimatonta mutta hienoa israelilaista violistia, **Hagai Shahamia**, jolle Kuhmo ja muutkin Suomen kamarimusiikkitapahtumat ovat tuttuja

jo 15 vuoden ajalta. Toinenkin näkyvän kansainvälisen uran tehnyt israelilainen muusikko oli tänä kesänä Kuhmossa: alttoviolisti **Yuval Gotlibovitch**.

ORT, josta Jedidut kertoi jokin aika sitten, vietti touku-kuussa 130-vuotisjuhliiaan Pietarissa. Juhlan jälkeen ORT:n kansallisten johtajien foorumi kokoontui Helsingissä. Neljännessä kuvassa ORTilaiset ovat tutustumassa Temppeleaukion kirkkoon ennen pianisti **Folke Gräsbeckin** konserttia.

rks

ISRAELIIN FIELDSIN MITALI

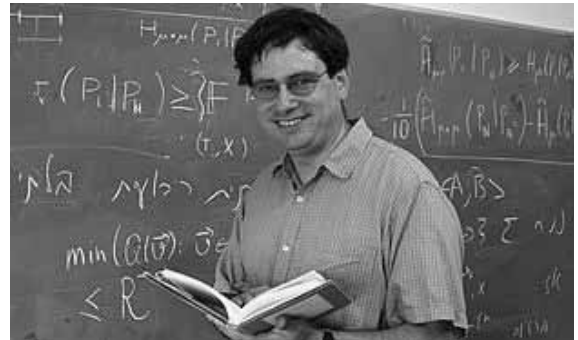

Heprealaisen yliopiston Einstein-instituutin professori **Elon Lindenstrauss** on yksi tämän vuotisista *Fieldsin mitalin* saajista. Fieldsin mitali on korkein matemaatikolle annettava tunnustus, jota sanotaan myös matematiikan Nobel-palkinnoksi. Lindenstraussin saavutukset liittyvät ns. ergodiseen teoriaan ja sen lukuteoreettisiin sovellutuksiin.

Fieldsin mitalin myöntää kansainvälinen matemaattinen unioni (International Mathematical Union) neljän vuoden välein pitämässään kongressissa. Kerrallaan mitali voidaan antaa korkeintaan neljälle alle 40-vuotiaalle matemaatikolle.

Tänä vuonna Fieldsin mitalin sai neljä matemaatikkoa. Lindenstraussin ohella se myönnettiin kahdelle ranskalaiselle sekä venäläiselle **Stanislav Smirnoville**, joka on työskennellyt mm. Helsingin yliopistossa toimivassa analyysin ja dynamiikan huippuyksikössä.

Lindenstrauss on ensimmäinen Fieldsin mitalin saanut israelilainen. Pääministeri **Benjamin Netanyahu**n onnitteeluun Lindenstrauss vastasi kertomalla israelilaisten tutkijoi-

den houkutuksista siirtyä ulkomaille, mutta sanoi haluavansa pysyä Jerusalemin heprealaisessa yliopistossa. Einstein-instituutin tasoa osoittaa, että myös taloustieteen nobelisti (2005) **Robert Aumann** työskenteli siellä.

Fieldsin mitalia on jaettu vuodesta 1936 lähtien, jolloin toinen sen saajista oli suomalainen **Lars Ahlfors**.

Oikaisu

Toisin kuin lehden viime numerossa sanottiin, *Arvo Salo* ei syksyllä 1987 lähtenyt YK:n tehtäviin, vaan vierailevaksi luennoitsijaksi Cornellin yliopistoon Yhdysvaltoihin. Hänen seuraajakseen Suomi-Israel yhdistysten liitto ry:n puheenjohtajana tuli tällöin *Tapio Holvitie*, joka hoiti tätä tehtävää vuodet 1988–1992.

Konsertti Kangasalan kirkossa sunnuntaina 10.10. klo 18.00

Suvi-Lehtonen-Gräsbeck, sopraano

Folke Gräsbeck, piano

Ohjelmassa hepreakielisiä lauluja Raamatun teksteihin, *Ron Weidbergin* Psalmi 2, Sibeliuksen pianosovitus teoksestaan Belsazarin pidot sekä suomalaista hengellistä musiikkia.

Järjestää Tampereen Suomi-Israel Yhdistys ry yhdessä Kangasalan seurakunnan kanssa. Tervetuloa!

JUUTALAISTA TEATTERIA WASHINGTONISSA

Hilary Leila Krieger

J-teatteri tutkii Baruch Spinozaa.

”Hauska” ei ole yleensä sana, joka tulee mieleen, kun tutkitaan suurimpien juutalaisten filosofien teologisia argumentteja, mutta näytelmäkirjailija **David Ivesin** aiheen taitavan käsittelevän ansiosta se on yksi ensimmäisistä adjektiiveista, joka tulee mieleeni nähtyäni näytelmän *Uusi Jerusalem: Baruch Spinozan kuulustelu*.

Ilahduttava teatterielämys todistaa myös ohjaaja **Jeremy Skidmoren** ja *Washington Jewish Community Centerin* J-teatterin näyttelijöiden huolellisesta paneutumisesta ja luovasta esityksestä kaupungin ensi-illassa.

Vaikka näytelmä sijoittuu vuoteen 1656, jolloin juutalaisyhteisö oli erottamassa Spinozan yhteydestään tämän harhoppisten ajatusten vuoksi, sen ironiaa ja hahmojen modernia huumoria vastaavat nykyaikainen vaatetus, kuulakärkikynät ja vyölaukut. Yleisö viedään keskelle uskonnollista oikeudenkäyntiä sen osoittamiseksi, että esille tulevat filosofiset kysymykset ovat edelleen ajankohtaisia.

Kysymykset siitä, ilmaiseeko luonto Jumalan olemassaoloa vai kieltäkö se sen, ovatko järki ja uskonto toisensa poissulkevia, ja voidaanko suvaitsevaisuutta pitää pikeminkin suhteellisenä kuin absoluuttisena käsitteenä, ovat edelleen ilmassa.

Näitä tärkeitä aiheita käsitellään vuoron perään kevyesti ja totisesti, Sokrateen tapaan väitteillä ja vastaväitteillä, tai dogmaattisesti, mutta aina ajatuksia herättävällä ja yleisöä kiinnostavalla tavalla.

New Jerusalem ei ole aivovoimistelua, niin että katsoja tuntisi kuunnelleensa pitkää luentoa. Produktio on elävä ja hengittävä, ja yleisö saa näkemästään sekä nautintoa että mielen ylennystä.

Näytelmä antaa myös kuvan siitä, millainen renessanssin ajan Amsterdam oli tunnelmaltaan, ja tuo nähtäväksi juutalaisten kaupungin taholta nauttimaa suhteellista vapautta ja turvaa. Vaikka yhteisö suostui alentaviin laillisiin ja yhteisöllisiin rajoituksiin, muissa maissa inkvisitio jatkoi vielä kidutustaan.

Produktio paljastaa yleisölle myös kaupungissa kukoistaneen juutalaisyhteisön keskinäisen riippuvuuden ja lujat

Baruch Spinoza
(1633-1677)

Rabbi Mortera (Richard Easton)
ja Spinoza (Jeremy Strong)
näytelmässä *New Jerusalem*.
Kuva: Joan Marcus.

siteet, jotka olivat muodostuneet vaikeina aikoina. Yksi näytelmän *New Jerusalem* keskeisiä aiheita on yksilön velvoitteet yhteisöä kohtaan. Se osoittaa kuinka suuria haasteita vaalituille uskonnokkappaleille voidaan asettaa katkaisematta niitä siteitä, jotka sitovat yhteisön jäsenet yhteen.

Näyttelijät kuljeskelevat yleisön joukossa ja eturivi on osa oikeussalia. Yleisöä puhutellaan toisessa persoonassa, mikä korostaa näyttelijöiden sanomaa.

On selvää, että katsojat ovat todistajia sekä taiteellisessa että laillisessa mielessä, ja heidän velvollisuutensa ei ole ainoastaan osoittaa suosiotaan, vaan pohdiskella heidän edessään näyttämöllä asetettuja kysymyksiä.

Jeusalem Post online 2. elokuuta 2010

Vuonna 1656 Spinoza julistettiin ”suureen pannaan” (*cherem*), eli hänet suljettiin juutalaisyhteisön ulkopuolelle luopumuksen ja kerettiläisyyden vuoksi — hän oli esittänyt, että Jumala oli luonnon ja maailmankaikkeuden mekanismi, jolla ei ollut persoonallisuutta.

KULTAINEN GRANAATTIOMENARIIPUS

Ruth Beloff

“Sinä päivänä, kun tapoin Ezran, en lakannut itkemästä,”

Dvora Waysman tunnustaa.

Ei, hän ei ole murhaaja, vaan tuottoisa kirjailija. Kirjoittaja viittaa erääseen tärkeään henkilöön romaanissaan *The Pomegranate Pendant* (granaattiomenariipus). Romaani on kirjoitettu v. 1995 ja se kertoo kiehtovan tarinan Mazalista, Jemenin juutalaisesta, joka tuli Israeliin nuorena morsiamena 1800-luvun lopulla ja asettui asumaan Jerusalemiin.

Eepinen tarina ulottuu useiden sukupolvien yli. Mazal on tarinan keskiössä, Israelin valtion myrskyisä historia taustanaan. Waysman kertoo, että hänen oli surmattava Mazalin mies juonen varhaisessa vaiheessa, niin että tarinassa voitiin keskittyä yksinhuoltaja-ortodoksiäidin voimia vaativiin kamppailuihin historiallisina aikoina.

Kirja on käännetty hepreaksi ja ranskaksi.

Australiassa syntynyt 79-vuotias yhdentoista romaanin kirjoittaja ei osannut odottaa että *The Pomegranate Pendant* -kirjasta tehtäisiin elokuva, mutta **Robert Bleiweissin**, tuottajan ja Los Angelesissa ilmestyvän *The Jewish Spectator* -lehden julkaisijan mielestä tarina oli huikaiseva, ja hän halusi nähdä sen filminä.

“Israelin historia on kerrottu monta kertaa, mutta ei koskaan jemeniläisen Vanhassa kaupungissa asuvan yksinhuoltajaäidin näkökulmasta,” hän sanoo.

Bleiweiss teki käsikirjoituksen ja tuotti *The Golden Pomegranate*-filmin, joka näytettiin täydelle salille Jerusalemin festivaaleilla. Yleisö oli haltioitunut.

Kuvaukset tehtiin yksinomaan Israelissa, ja sen ohjasi israelilainen **Dan Turgeman**. Kaikki näyttelijät valittiin alkuperältään jemeniläisistä ja pohjoisafrikkalaisista.

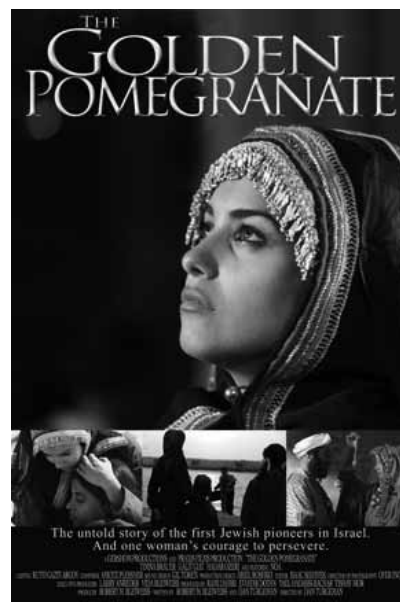
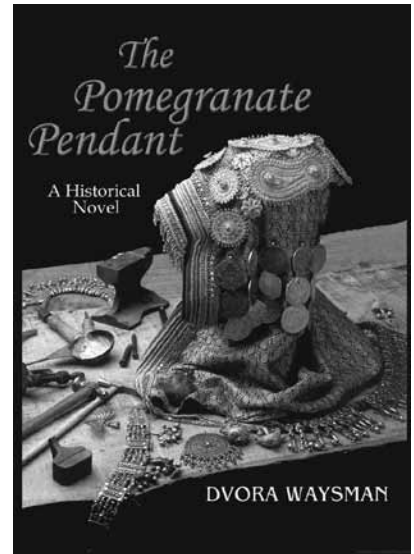
Ohjaaja naureskelee, kun muistaa, kuinka monta kertaa hänen täytyi vetää näyttelijä sivuun ja tarkentaa englannin kielen ääntämistä. Elokuvassa käytettiin englantia, koska kukaan ei halua lukea tekstejä. Toisaalta paikallisten aksenttien aitous lisäsi filmin charmia.

Puvustus oli häikäisevä, samoin kuvauspaikat. Jerusalemin, Caesarea, Beit Jamal ja Rosh Ha'ayin näyttäytyivät niin henkeäsalpaavina, että katsojan oli kysyttävä itseltään, missä kaikki oikein tapahtuu. Kuvaaja **Ofer Inov** teki työnsä kuin impressionistinen taidemaalari.

Mazalia esitti kolme israelilaista näyttelijää eri ikäkausina.

“Minulle tämä on toteutunut unelma,” Waysman kertoo.

“En uskonut että näin kävisi koskaan.”

Jää nähtäväksi, vetoaako filmi yleisöön maailmalla. Bleiweiss aikoo viedä sen festivaaleille ympäri maailmaa ja toivoo, että se otetaan laajaan jakeluun. Siihen asti voimme vain odottaa mielenkiinnolla, miten asia etenee.

Jerusalem Post online 2. elokuuta 2010

Elokuvasta on näyte verkkosivulla www.7thart.com/films/The-Golden-Pomegranate.

HASORIN ARKEOLOGINEN LÖYTÖ VIITTAA HAMMURABIN LAKIIN

Alisa Odenheimer

Hasorin kaivauksia.

Savitaulun pala Hasorista. Kuva: Jerusalemin heprealainen yliopisto.

Arkeologit ovat ensimmäistä kertaa löytäneet Israelista fragmentteja, joiden kirjoitus muistuttaa Hammurabin lakia. Jerusalemin heprealaisen yliopiston lähettämän viestin mukaasn teksti löytyi kahdesta savitaulun palasta, joiden ikä on 3700—3800 vuotta.

Teksti viittaa ohjeisiin, joissa on kyse orjia ja isäntiä koskevasta vahingontuottamisesta, ja se tuo mieleen kuuluisat, nykyisen Iranin alueelta yli sata vuotta sitten löydetty, 1700-luvulta eaa. peräisin olevat babylonialaiset Hammurabin lait. "Lait muistuttavat tiettyssä määrin myös raamatullisia, hamma hampaasta -tyyppisiä lakeja."

Löytö on kiinnostava avaus raamatullisen lain ja Hammurabin lain välisten yhteyksien tutkimuksessa, Heprealaisen yliopiston arkeologisen osaston tutkija **Wayne Horowitz** toteaa. Hän tutkii ja valmistelee fragmentteja julkaisua varten. Tekstin tyyli muistuttaa Hammurabin tekstiä, hän tiesi kertoa.

Savitaulu, jonka teksti on kirjoitettu akkadinkielisellä nuolenpääkirjoituksella, löytyi Israelin pohjoisosassa sijaitsevan Hasorin kaivauksista. Sanoja, jotka on pystytty tulkitsemaan, ovat mm. "isäntä" ja "orja" sekä sana, joka viittaa ihmisen kehoon, ilmeisesti "hammas".

Nämä fragmentit ovat 18. ja 19. Hasorista löytyneet nuolenpääkirjoitukset. Hasorin löydöt muodostavatkin suurimman osan Israelista löydetystä nuolenpäätekeistä. Aikaisemmat dokumentit ovat käsitelleet aiheita, joissa puhutaan ihmisten tai tavaroiden lähettämisestä sekä lakiasioista. Mukana on ollut myös kertotauluja.

Hasorin kaivauksia johtavat **Amnon Ben-Tor** ja **Sharon Zuckerman** Heprealaisesta yliopistosta. Aikaisempia kaivauksia johti **Yigael Yadin** 50- ja 60-luvuilla.

www.bloomberg.com/news/26.heinakuuta.2010

Hasor mainitaan Raamatussa muutamia kertoja. Joosuan kirjassa Joosua "valtasi Hasorin, joka muinoin oli seudun kaupunkivaltioista mahtavin" (Joos. 11:10). Täysin hävitetty Hasor kuitenkin jälleenrakennettiin, ja Tuomarien kirjassa kerrotaan, miten israelilaiset olivat joutuneet siellä hallinneen kanaanilaiskuningas Jabinin valtaan, ja miten Barak hänet voitti (Tuom. 4). Salomo puolestaan jälleenrakensi vallassaan ollutta Hasoria (1. Kun. 9:15).

Juutalaisen tanssiperinteen kurssi Espoossa

Tiedustelut tanssipedagogi *Irene Jelin*, p.09-465 034, irene.jelin@gmail.com.

“ULTIMATE PEACE” TEKEE TULOAN LÄHI-ITÄÄN

Joanna Paraszczuk

Juutalaiset ja arabiteinit oppivat rehellisyyttä, yhteistyötaitoja ja henkilökohtaista vastuunottoa frisbeen avulla. Poliittikkaa ei mainita sanallakaan.

Lähi-idän rauhanpöytäsohjeiden polkiessa paikallaan ainutlaatuinen aloite auttaa juutalaisia ja arabinuoria oppimaan keskinäistä kunnioitusta, rinnakkaiseloa ja väkivallattomuutta. Näiden nuorten solmimat lujat ystävyyssiteet ylittävät uskonnon, kulttuurin ja paikallisen politiikan rajat.

Kansainvälisen järjestön *Ultimate Peace* (ks. www.ultimatepeace.org) organisoima uusi projekti ei sisällä luentoja eikä politiikkaa. Sen sijaan nuoret opetetaan pelaamaan yhdessä frisbeettä.

Idea syntyi kolmen frisbeen pelaajan mielessä. Israelilainen insinööri **Dori Yaniv** ja amerikkalaiset psykologi **David Barkan** ja **Linda Sikorsky** päättivät käyttää urheilua ystävyyden ja keskinäisen ymmärtämisen luomiseksi erilaisissa sosiaalisissa oloissa ja kulttuuritaustoissa elävien nuorten välille.

Useat järjestöt hyödyntävät urheilua ohjelmissaan, joilla edistetään erilaisista yhteisöistä tulevien nuorten tutustumista. *Ultimate Peace* on ensimmäinen, joka luottaa frisbeen tehoon.

Miksi jalkapallo ei toimi yhtä hyvin? Dori Yaniv selittää, että frisbeessä ei ole tuomaria eikä siihen liity aggressiota. Pelaajien on pakko löytää itse ratkaisut neuvottelemalla. Heitä ohjaa ainoastaan pelin henki, yhdistelmä urheilullisuutta, toisten kunnioitusta, hauskuutta ja käsitettä *fair play*.

Koska *Ultimate* keskittyy yhteistyöhön ongelmien ratkaisemiseksi, sen suosio kasvaa maailmalla, ja sen kyky yhdistää ihmisiä on huomattava. Pelaajat oppivat tekemään kompromisseja, kuuntelemaan toisiaan, käsittelemään erilaisia mielipiteitä ja ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan.

Juutalais- ja arabinuorten frisbeettä. Kuva: Ohad Segal

Tämän vuoden heinäkuussa ideat joutuivat koetukselle yhteisellä leirillä Akossa. Juutalaiset, Israelin arabinuoret ja palestiinalaisalueen teinit asuivat samassa kylässä. He pelasivat toisiaan vastaan sekajoukkueina. Tulokset olivat hämmästyttäviä. Joukkueet viettivät pelaamisen lisäksi paljon aikaa yhdessä kuunnellen musiikkia ja keskustellen. Barkan kuvasi etiopianjuutalaisen tytön ja arabitytön ystävyyttä. “Oli hieno hetki, kun nämä kaksi nuorta lauloivat duettoja hepreaksi,” Barkan muistelee.

Leirillä solmitut ystävyyssuhteet ovat jatkuneet facebookissa, jossa muistellaan leirin tapahtumia, lähetellään kaikenlaisia viestejä ja kerrotaan hauskoja juttuja.

Haneen, eräs leirin osallistujista, kertoo facebookissa: “Ne olivat elämäni parhaita aikoja ... yhteistyömme ei pääty vaan jatkuu jokaisen sydämessä.”

Jerusalem Post online 13. elokuuta 2010

Israel-ystävyyseristeily Tallinnaan 16.-17.10.2010

Vierailu Tallinnan synagogassa ja Israel-keskuksessa sekä tapaaminen paikallisten Israelin ystävien kanssa. Järjestää Vantaan Suomi-Israel yhdistys.

Tiedustelut ja ilmoittautuminen matkatoimisto Matka-Vekka, Kouvola, puh. 020-120 4394

Uutiskirje Israelin valtion matkailutoimisto

Tapahtumia...

Alla luettelemme joitakin järjestettäviä tapahtumia. Jos haluat lisätietoja Israelin tapahtumista, katso kohta tapahtumat kotisivuillamme osoitteessa www.goisrael.com

- **The Cross Kinneret Swim** 9. lokakuuta
Perinteinen uimakilpailu sisältää kaksi eripituista matkaa, 1.5 km ja 3.5 km.
- **Ha'tamar Festival** 25-30 syyskuuta
Aavikolla järjestettävä musiikkifestivaali.
- **Wheels of Love** 24-28 lokakuuta
Vuositainen kansainvälinen pyöräilykilpailu, joka kerää varoja Alyn sairaalan lapsille.
- **The Jerusalem March** 28. syyskuuta
Sukkotin aikana järjestettävä perinteinen marssi, johon osallistuu tuhansia israelilaisia, turisteja ja pyhinvaeltajia.
- **Haifa International Film Festival** 23-30 syyskuuta
Festivaali sisältää filmejä, työpajoja ja keskusteluja.
- **Good Wheel 2010** 17-20 lokakuuta
Kansainvälinen pyöräilymatka
- **The Israel Ride** 19-26 lokakuuta
Ryhmä Israelin kannattajia pyöräilee yhdessä 7 päivää ja 450 km.
- **Epson Red Sea 2010** 9-11 marraskuuta
Vedenalainen valokuvauskilpailu Eilatissa amatööreille ja ammattilaisille valokuvaajille.
- **Ben Gurion March, Sde Boker** 19-20 marraskuuta
Urheilumarssi
- **Music on the Mountains Festival** 2-9 joulukuuta
Juudean vuorella sijaitsevassa hotellissa järjestettävä musiikkifestivaali
- **Music in the Desert** 8-11 joulukuuta
Neljä päivää israelilaisten muusikoiden konsertteja.
- **Mountain Bike Festival in Sodom Mountain**
Kaksi päivää marraskuussa
Pyöräilykilpailu, joka sisältää eri luokkia ja kansainvälisen UCI-kilpailun
- **Jacob's Ladder Festival** 10-11 joulukuuta
Galileassa sijaitsevassa Hotell Ginossarissa järjestettävä irlantilaisista musiikkia, rockia ja bluesia sisältävä ainutlaatuinen kansanmusiikkifestivaali.

Israel panostaa pyöräilyturismiin

Genesaretinjärven ympäri kulkevan 130 km pitkän maastopyöräilyreitin ensimmäinen etappi avattiin hiljattain. Valmistunut reitti on 4,5 km pitkä ja kulkee Kapernaumista Arikin sillalle järven pohjoisrannalla. Pyöräilyreitti luotiin takaamaan kaikille ilmainen pääsy luontoon. Jotkin reitin osat on suunniteltu sopiviksi liikuntarajoitteisille, ja reitin varrella on taukopaikkoja. Koko järven ympäri pyöräily kestää noin neljä päivää.

Turisteilla on mahdollisuus pyöräillä raamatullisten ja historiallisten paikkojen läpi. Valmistuva maastopyöräilyreitti tulee olemaan hyvin merkitty ja sen varrelle rakennetaan monta taukopaikkaa. Maastopyöräily, varusteita ja oppaita voidaan vuokrata Tiberiaksesta, Ramotista ja Had Nessista.

Israelin turistikomitea ilmoitti hiljattain, että sen budjetti hankkeeseen on 22 miljoonaa euroa ja että viiden vuoden aikana rakennetaan 5000 km pyöräilyreittejä ympäri Israelia. Pyöräilyreittien varrella on palvelu- ja taukopaikkoja, jotka sijaitsevat suurimmaksi osaksi Galileassa ja Negevin autiomaaalla ja reitit yhdistävät merkittäviä turistinähtävyyksiä.

Jos haluat lisätietoja tai jos sinulla on kysymyksiä ota yhteyttä soittamalla numeroon 08-21 33 86, lähetä sähköpostia osoitteeseen info@igto.se tai vieraile kotisivuillamme www.goisrael.com

ISRAELILAISIA KANSANTANSSEJA HELSINGISSÄ

Agricolan kirkon liikuntasalissa maanantaisin

klo 17-18 alkeisryhmä, ohjaajana *Pirkko Nyqvist* (0400-885959)

klo 18-20 jatkoryhmä, ohjaajana *Viveca Unnérus* (044-5218221).

Kampin palvelukeskuksessa Salomonkatu 21 tiistaisin klo 11-12.30, ohjaajana *Wim van der Kooij* (044-5210225).

OULUSSA JA LÄHIYMPÄRISTÖSSÄ

Oulussa ja lähiympäristössä voi tanssia israelilaisia kansantansseja useita kertoja viikossa.

Opettajana *Merja Meir*, merja.meir@koti.luukku.com, p. 044-7698505.

TURUSSA Turun seudun Suomi-Israel Yhdistyksen Rakefet-tanssiryhmä ottaa jatkuvasti mukaan

toimintaansa uusia harrastajia. Harjoitukset sunnuntaisin klo 18.30-21.00, os. Brahenkatu 17 B (soita ovikelloa!).

Yhteyshenkilö: *Aulikki Laitinen*, p. 040-7690489, aulikkilaitinen@gmail.com.

HEPREAA

HELSINGISSÄ Kalliolan kansalaisopistossa on useita eri tasoisia heprean kursseja,

ks. www.kalliola.fi/Kalliolankansalaisopisto/Sivut/Kurssit.aspx.

Opettajana *Mila Westerberg*, mila.westerberg@kolumbus.fi, p. 040-7235607.

HELSINGISSÄ kokoontuu **heprean keskustelupiiri** *Ulli Ingraeuksen* kodissa, Arkadiankatu 17 A 7

(p. 09-493550) joka toinen lauantai (parillisina viikkoina) klo 12.30-14. Soita ja varmista kokoontuminen!

OULUN kansalaisopistossa (Kaarretie 14) kokoontuu maanantaisin klo 17.15 muutaman vuoden opiskellut

heprean jatkoryhmä ja klo 18.50 viime syksynä aloittanut ryhmä, johon myös uudet alkajat voivat tulla.

Opettajina *Ulla Keränen* ja *Anja Röpelin*, anja.ropelin@luukku.com, p. 050-3767387.

Allekirjoittanut haluaa liittyä

n Suomi-Israel Yhdistykseen.

Äidinkieli:

Nimi:

Synt.aika: Ammatti:

Osoite:

Postinumero: Postitoimipaikka:

Puhelin:

Sähköposti:

Lisätietoja:

Päiväys: Allekirjoitus:

Lähetetään asianomaiselle paikallisyhdistykselle (ks. takakansi).

Julkaisija/palautusosoite:

*Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
PL 247
00531 Helsinki*

*Puheenjohtaja: Reino Kurki-Suonio,
Varapuheenjohtaja: Juha-Pekka Rissanen.
Liittohallitus: Liisa Elo, Suvi Gräsbeck,
Birgitta Hisinger, Marjatta Järvinen,
Jouni Karppanen, Anna Muukkonen, Olli Palo,
Juhani Starczewski, Hannu Taipale.*

Jäsenmäärä

1) Helsingin Suomi - Israel Yhdistys -

Föreningen Finland - Israel i Helsingfors ry

Puheenjohtaja: Vesa Hirvonen
Sihteeri: Suvi Gräsbeck
Osoite: PL 247, 00531 Helsinki
Puhelin: 050-346 1084 (puh.joht.)
Jäsenmäärä: 265 Jäsenmaksu 15 € (10 €)

2) Haminan seudun Suomi - Israel Yhdistys ry

Puheenjohtaja: Juhani Korjula
Sihteeri: Jarmo Suntio
Osoite: Niemenpääntie 37, 49490 Neuvoton
Puhelin: 050-355 6649 (sihteeri)
Jäsenmäärä: 52 Jäsenmaksu 10 € (7 €)

3) Turun seudun Suomi - Israel Yhdistys -

Åboregionens Finland - Israel Förening ry

Puheenjohtaja: Tapio Holvitie
Sihteeri: Ritva Kaseva
Osoite: Maariankatu 1 B 64, 20100 Turku
Puhelin: 050-372 6100 (puh.joht.)
050-520 1288 (siht.)
Jäsenmäärä: 151 Jäsenmaksu: 10 €

4) Kouvolan seudun Suomi - Israel Yhdistys ry

Puheenjohtaja: Kari Räntilä
Sihteeri: Leea Villstedt
Osoite: Kauppalankatu 26 A 9, 45100 Kouvola
Puhelin: 050-538 6680 (sihteeri)

5) Tampereen Suomi - Israel Yhdistys -

Föreningen Finland - Israel i Tammerfors ry

Puheenjohtaja: Birgitta Hisinger
Sihteeri: Sirkku Salmela
Osoite: PL 654, 33101 Tampere
Puhelin: 040-580 6055 (puh.joht.)
Jäsenmäärä: 79 Jäsenmaksu 15 € (10 €)

6) Vantaan Suomi - Israel -yhdistys ry

Puheenjohtaja: Pentti Holi
Sihteeri: Jouni Karppanen
Osoite: PL 113, 01301 Vantaa
Puhelin: 044-516 6120 (puh.joht.)
Jäsenmäärä: 115 Jäsenmaksu 15 € (10 €)

7) Kuopion seudun Suomi - Israel -yhdistys ry

Puheenjohtaja: Jari Ukkonen
Sihteeri: Heikki Juutinen
Osoite: Samoilijantie 8 B 1, 70200 Kuopio
Puhelin: (017) 282 6208 (sihteeri)

8) Jyväskylän Suomi - Israel yhdistys ry

Puheenjohtaja: Juhani Starczewski
Sihteeri: Sisko Hiltunen
Osoite: Muurarintie 9 B 8, 40520 Jyväskylä (puh.joht.)
Puhelin: 040-757 3537 (puh.joht.)
Jäsenmäärä: 61 Jäsenmaksu 15 €

9) Koillis-Lapin Suomi - Israel Yhdistys ry

Puheenjohtaja: Ulla Pätsi
Sihteeri: sama
Osoite: Eteläkaari 22, 97900 Posio
Puhelin: 040-735 7643 (puh.joht.)

10) Pohjois-Karjalan Suomi-Israel Yhdistys ry

Puheenjohtaja: Anja Hyttinen
Sihteeri: Pirjo Myller
Osoite: Saavanlammentie 17 A, 81230 Mönni
Puhelin: 050-535 8326 (sihteeri)
Jäsenmäärä: 46 Jäsenmaksu 10 € (7 €)